

Folkehelseprofil Bømlo

Presentasjon Kommunestyret 08.06.2026

Anne Marit Særsten Halvorsen
Kommuneoverlege

Lov om folkehelsearbeid

§4 Kommunens ansvar

- Fremme helse og livskvalitet
- Fremme gode sosial og miljømessige forhold
- Bidra til å forebygge sjukdom, skade og liding
- Bidra til utjamning sosial skilnad
- Bidra til å beskytte befolkningen...

§ 5 Oversikt over helsetilstand...

- «kommunen skal ha naudsynt oversikt over helsetilstanden i befolkninga

§7 Tiltak

- Kommunen skal iverksette naudsynte tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordring

§ 7 c. *Samfunnsmedisinsk kompetanse*

- ... vurdering av hvordan kommunen kan møte folkehelseutfordringer

Folkehelse

= befolkninga sin **helsetilstand**
og livskvalitet og korleis dette
fordeler seg i befolkninga

Folkehelsearbeid

Handlar om å legge til rette for **samfunnsutvikling som fremjer god helse og livskvalitet**

Evidensbasert

Bilde kombinert frå Lier kommune sin folkehelsestrategi og illustrasjon laga av Copilot

Oversikt over helsetilstand

Folkehelse rapport:

- «Nasjonal oversikt»
- Folkehelseinstituttet presenterer oppdatert kunnskap og statistikk om helsetilstanden i Noreg.
- 41 ulike tema
 - Ulike befolkningsgrupper
 - Ulike sjukdomstilstandar

Folkehelseprofil:

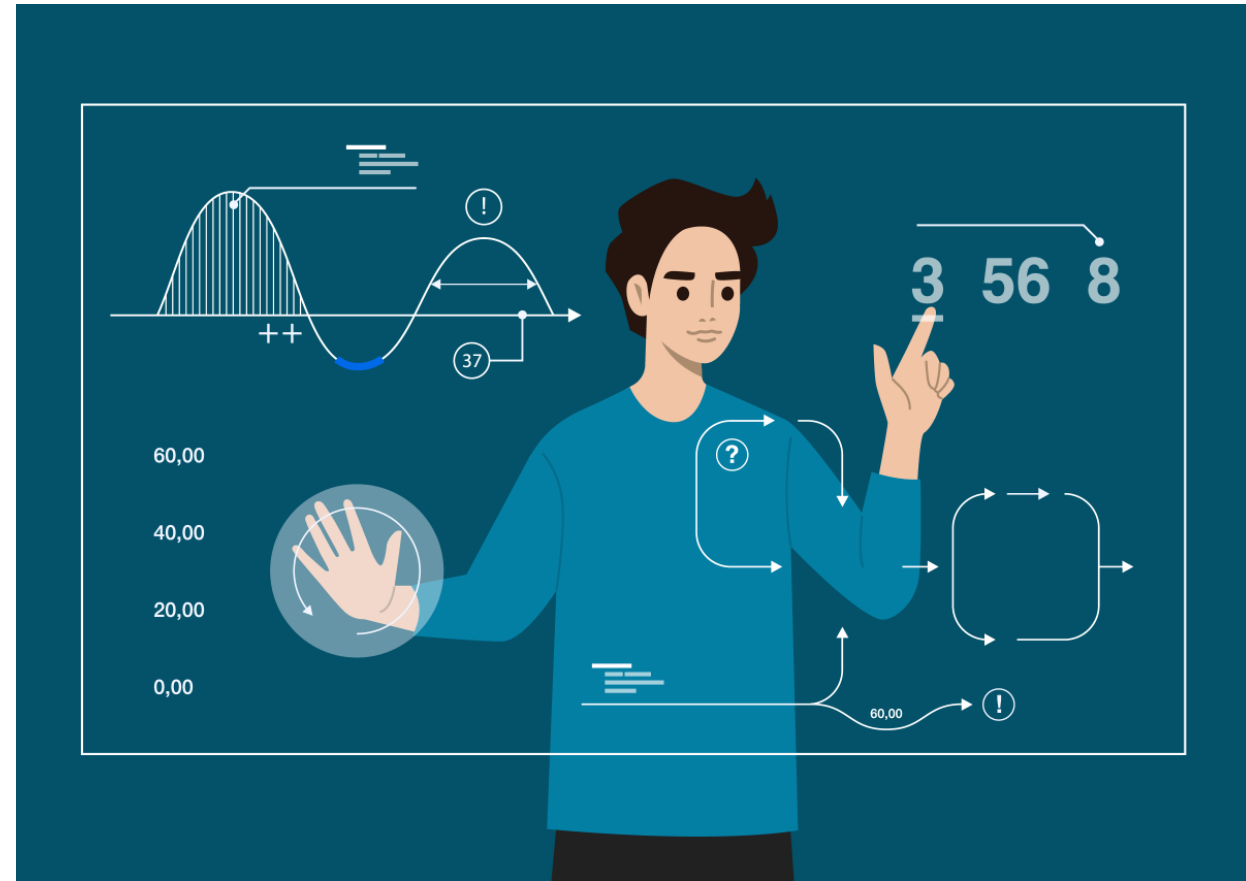
- «Kommunal oversikt»
- Årleg revisjon med ulike temaprofilar
- HDIR
- Kommunen kan bruke som èin av fleire kjelder for å vurdere helsetilstand i kommunen samanlikna med andre
- Basert på statistikk

Folkehelseprofil og Oppvekstprofil

Gjer eit overordna bilete av deler av helsetilstand og nokre påverknadsfaktorar i kommunen.

Klare avgrensingar i bruk

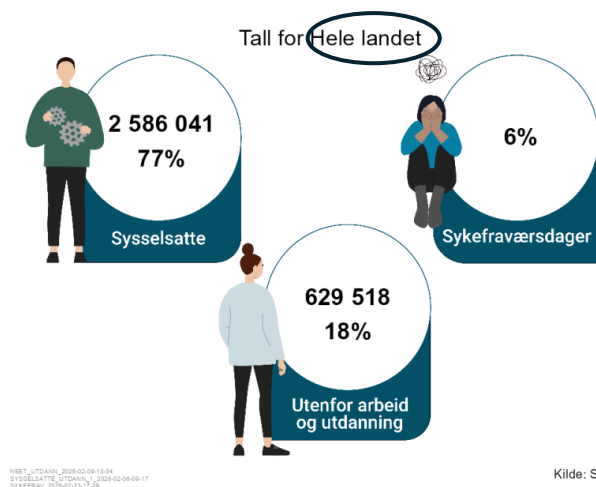
- Kun utvalde tema og indikatorar
- Det kan vere andre forhold som (også) er viktige for folkehelsa lokalt, men som ikkje kjem fram her
- Små tal for enkelte indikatorar
- Nokre tal er «gamle», eks. UngData.

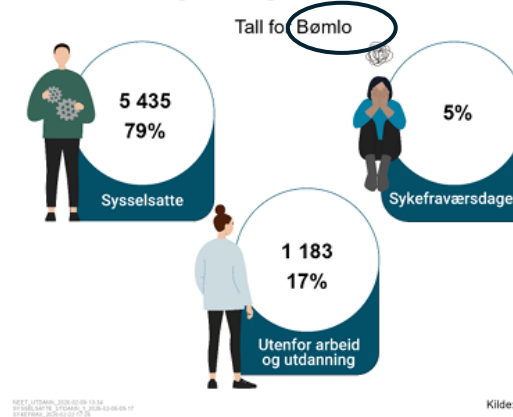
Folkehelseprofilen 2026

- «Arbeid – ein viktig del av voksenlivet»

- Kvifor
 - Deltaking i arbeidslivet er avgjerande for helse, livskvalitet og berekraftig samfunnsutvikling
- Statistikk Bømlo
 - Høg sysselsetting og færre som står utanfor arbeid og utdanning enn landet elles.
- OBS!
 - I alder 20-66 år på Bømlo er fleire sysselsette enn landssnittet - MEN vi har færre personar i den aldersgruppa generelt.

Figur 1. Sysselsatte, legemeldt sjukefråvær og personar som står utafor arbeid og utdanning. Antal og prosent, 20-66 år.

Folkehelseprofilen 2026

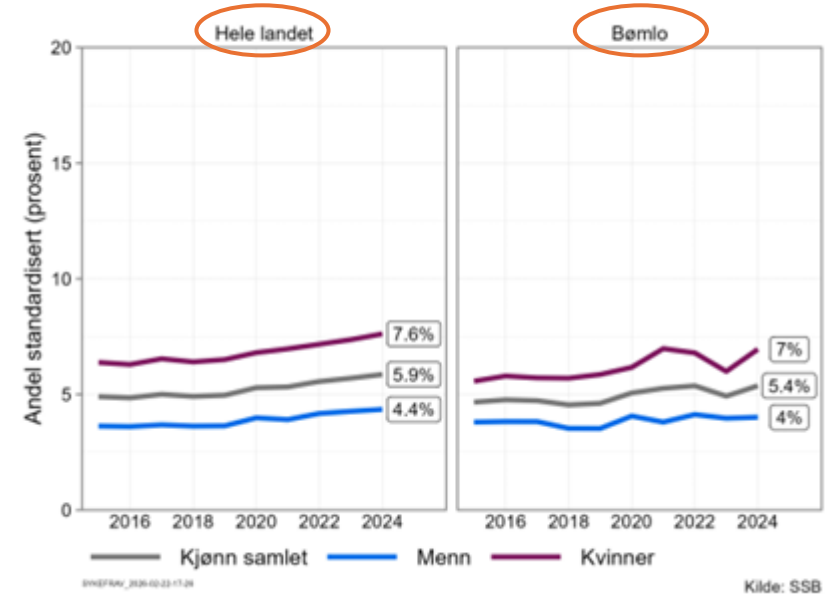
Arbeid gjer oss

- Økonomisk tryggleik, livskvalitet og god helse
- Sosialt fellesskap og aktiv deltaking i samfunnet.
- Mening, meistring og rom for personleg utvikling.
- Arbeidsmiljø
- MEN - 1/3 oppgjer arbeidsrelaterte helseproblem

Verkemiddel for kommunen

- Folkehelsearbeid som fremmer god fysisk og psykisk helse
- Arbeid for grunnleggjande ferdigheiter barn/unge
- Forebygge utenforskap
- Frisklivsentral kan forebygge, bremse sjukdom og rehabilitere og behandle.
- Læreplassar

Figur 4. Legemeldt sjukefråvær av avtalte dagsverk, 20-66 år.

God helse – kommunen sin viktigaste kapital

- Ei befolkning med god helse er godt rusta til å bidra til fellesskapet og delta i arbeidslivet.

Tema 1 - Befolkning

Styrke/ressurs

- Færre (45+) bur åleine
 - Å bu åleine er risikofaktor økonomisk, sosialt og helsemessig
 - (Seier likevel ikkje noko om kvaliteten på relasjon folk lever i.)

Utfordring

- Færre i yrkesaktiv alder (signifikant)
 - = «færre hender»
 - Utfordring for arbeidsmarknad og for å møte «eldrebølge»

Innspel fokusområder

- Forebygge fråfall frå skule og arbeid (Prosjekt skulenærvær)
- Auka forebygging (kan utsette behov for helse- og omsorgstenester)
- Legge til rette for eldre i arbeid
- Auke møteplassar
 - For yngre = tilflyttarstrategi
 - Fore eldre = forebyggande

Tema		Indikator (klikkbare indikatornamn)	Kommune	Fylke	Noreg	Eining (*)	Folkehelsebarometer for Bømlo
Befolkning	1	Andel i yrkesaktiv alder (16-66 år)	62,6	65,4	65,9	prosent	
	2	Andel over 80 år	4,9	5,0	4,8	prosent	
	3	Personar som bur åleine, 45 år +	21,5	25,7	27,0	prosent	
	4	VGS eller høgare utdanning, 30-39 år	82,6	83,8	82,1	prosent	

Tema 2 – Oppvekst og levekår

Styrke/ressurs

- Få bur i vedvarande låginntekt, få leiger bustad, få bur trangt. Mange i arbeid, få utanfor, lågt sjukefråver og få utføre mot landssnitt. Mange fullfører VGS

Utfordring

- Låg trivsel i skule, låg tilfredsheit unge, lågt meistringsnivå lesing. Utdanning og trivsel viktige indikatorar for helse og framtidig arbeid

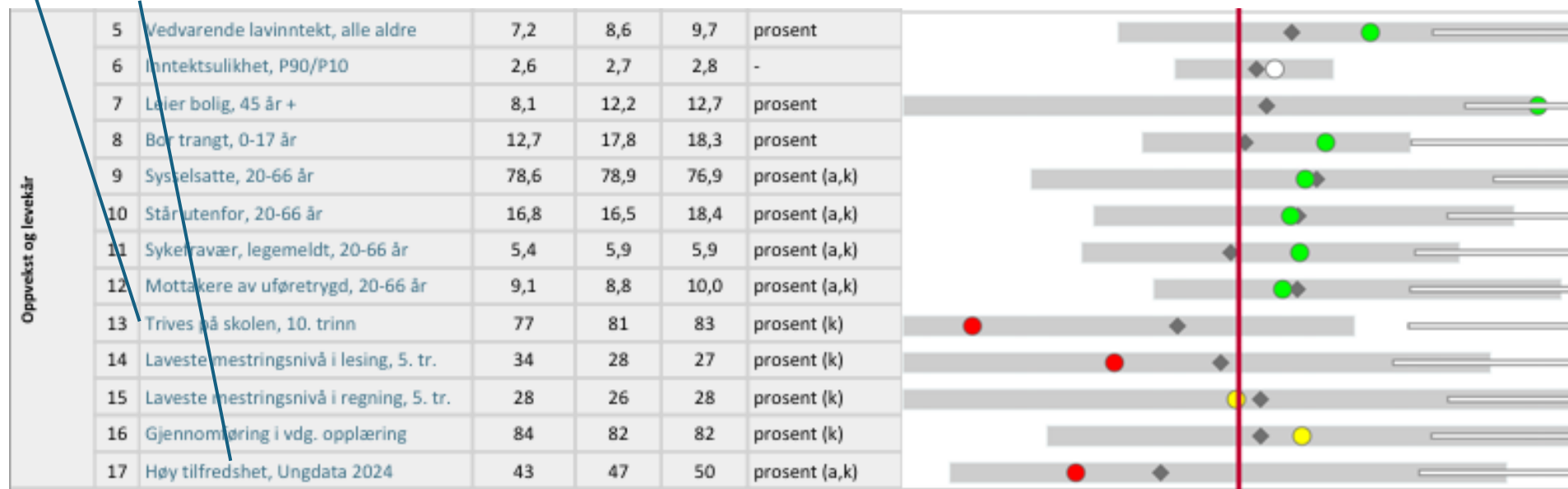
Innspeil fokusområder

- Vidare oppfølging Ungdata.
- Prosjekt skulenærver
- Antimobbeprogram / trivselsprogram i skule

Elevundersøking – årleg

Ungdata – kvart 3.år

Tilfredsheit = «Livskvalitet».

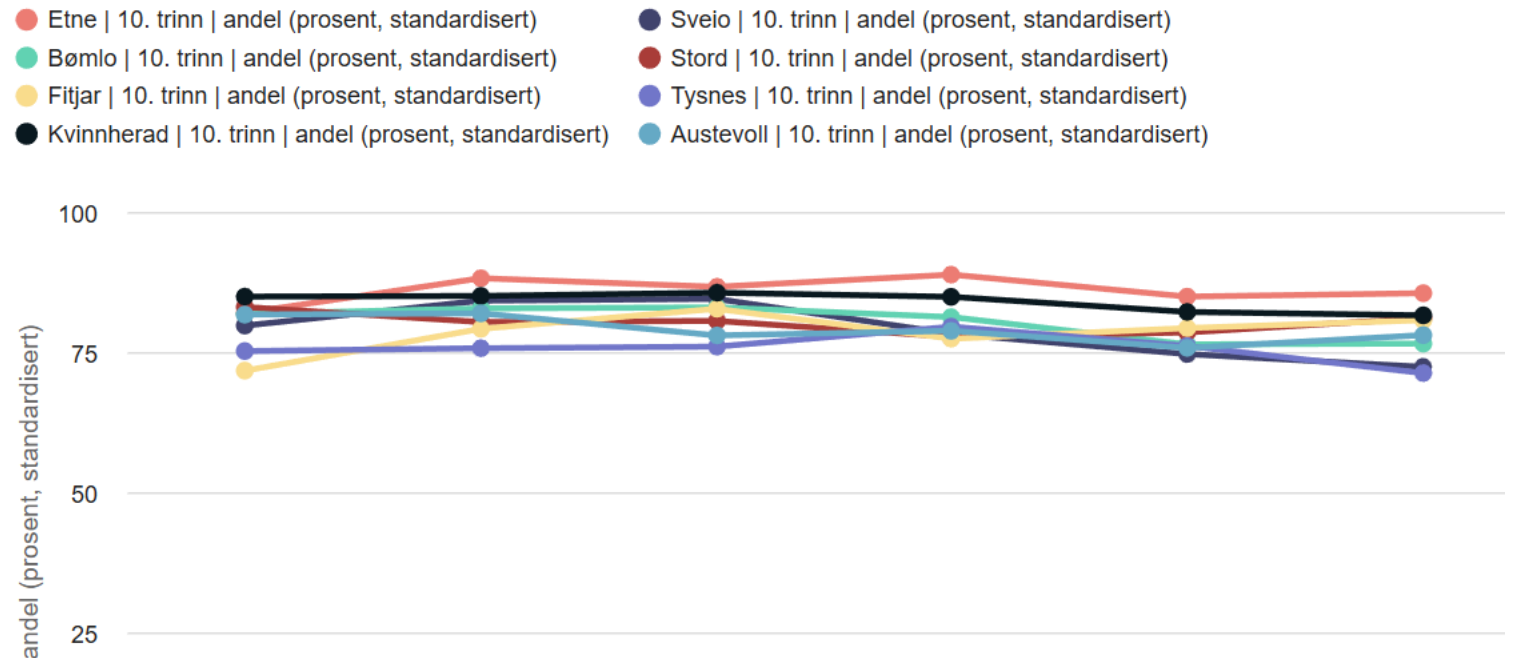
Forts. «Trivsel i skulen Sunnhordland 10 trinn»

Trivsel i skule er indikator for motivasjon for å lære, meistring, å fullføre skule. Knytt til livstilfredsheit spesielt for jenter.

Tilsvarande lågt for 7 trinn

Korleis er variasjon mellom skulane?

?Kan potensielt bidra når ein vel kor ein skal bu?

Tema 3 - Miljø, skader og ulykker

Miljø, skader og ulykker	18	Skader, behandlet i sykehus	15,3	14,6	13,7	per 1000 (a,k)
	19	Drikkevann, hygienisk og stabilt	100,0	86,6	89,1	prosent
	20	Luftforurensning, eksponert	0	12	45	prosent
	21	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2024	55	61	59	prosent (a,k)
	22	Valgdeltakelse	83,3	82,2	80,0	prosent

Styrke/ressurs

- God valgdeltaking. Drikkevann og luftkvalitet eksepsjonelt.

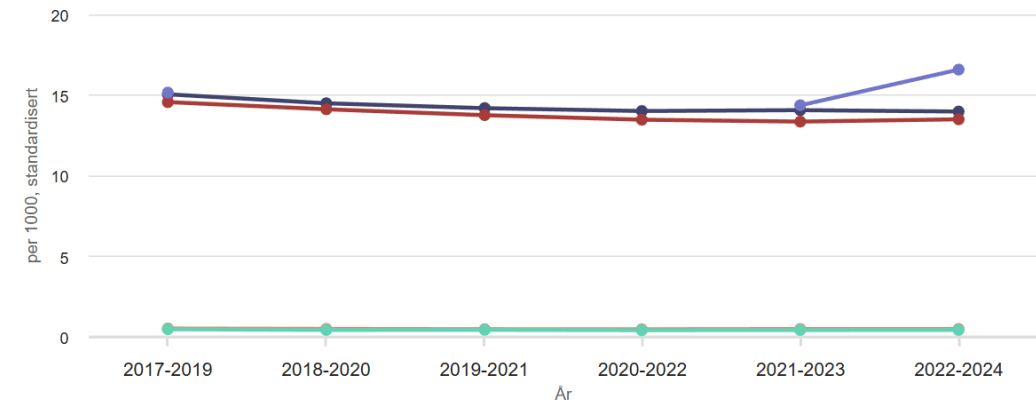
Utfordring

- Høg andel skada behandla i sjukehus. Endå større utfordring når ein analyserer bakgrunn for innlegging = Hoftebrot
 - Hoftebrot har stor kostnad for individ, for kommune, for sjukehus og for hjelpebehov.
 - Eit hoftebrot kostar i snitt 750000-1000000 første året.
 - 50% får varig redusert gangfunksjon, 20 % får auka skrøpelegheit. 25% dør etter eitt år

Innspel fokusområder

- Auka innsats forebygging eldre. Ex helsestasjon for eldre?
 - Trening og ernæring
- Auke deltaking fritidsorganisasjon / Tilgong/deltaking i fritidstilbod

- Hele landet | kjønn samlet | 0-74 år | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert
- Hele landet | kjønn samlet | 75 år+ | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert
- Vestland | kjønn samlet | 0-74 år | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert
- Vestland | kjønn samlet | 75 år+ | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert
- Bømlo | kjønn samlet | 0-74 år | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert
- Bømlo | kjønn samlet | 75 år+ | Hoftebrudd (S72.0-72.2) | per 1000, standardisert

Tema 4 - Helsesrelatert adferd

Helse- relatert atferd	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	37	27	29	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2024	45	42	43	prosent (a,k)	
	25	Røyking, kvinner	-	1,5	1,8	prosent (a)	

Styrke/ressurs

Utfordring

Innspel fokusområder

Tema 5 - Helsetilstand

Helsetilstand	26	Forventet levealder, menn	81,1	81,0	80,7	år	
	27	Forventet levealder, kvinner	85,2	84,8	84,2	år	
	28	Utd.forskjeller i forventet levealder	5,8	5	5,2	år	
	29	Fornøyd med helsa, Ungd. 2024	61	63	66	prosent (a,k)	
	30	Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	149	168	180	per 1000 (a,k)	
	31	Muskel og skjelett, 0-74 år	323	296	315	per 1000 (a,k)	
	32	Overvekt og fedme, 17 år	25	21	21	prosent (k)	
	33	Hudkreft, nye tilfeller	126	109	96	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	97,2	97,8	97,1	prosent	

202262201.2302261552.4613

Styrke/ressurs

- Høg forventa levealder og få med psykiske lidningar. Obs lågare enn landsnittet, men likevel stigande.
- OBS OBS! Psykiske *plager* hos barn og unge er likevel høgare jmf oppvekstprofil

Utfordring

- Unge er ikkje nøgd med helsa. Det er mange med muskel-/skjelettplager. Høg grad av overvekt og fedme hos 17 åringar. Høg grad hudkreft

Innspel fokusområder

- Frisklivsentral
- Tilrettelegge for kvardagsaktivitet i planarbeid
- Kontinuerlig fokus i planarbeid med tilgjenge til friområder
- Bli solsmart kommune

Oppvekstprofil 2026

- ungdom og rusmiddel

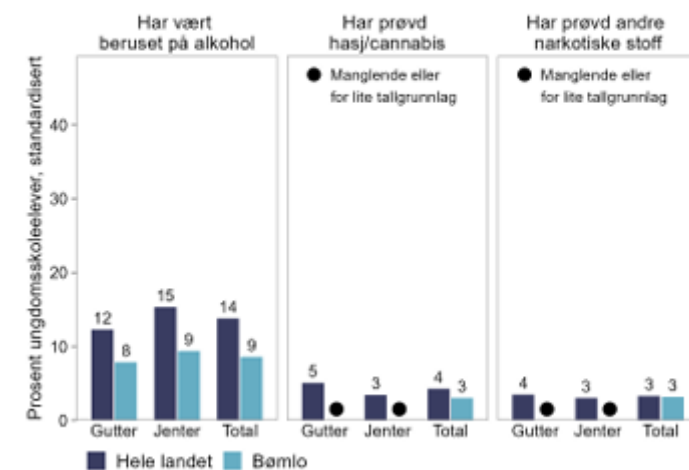
Nasjonalt

- Dei fleste ungdommar har ikkje prøvd illegale rusmiddel eller nikotinprodukt
- Bruken har auka dei siste åra.
- Omfattande rusmiddelbruk heng saman med psykiske vanskar og fråfall i skulen.
- Rusmiddelbruk kan auke risikoen for skadar, vald og overgrep.

Bømlo

- Færre alkohol og cannabis enn landssnitt
- Vi er *på* landssnitt vedrørende andre narkotiske stoff
- Obs: data er to år gamle. Opplever at bruk auker og normalisering av kokain

Figur 3. Ungdomsskuleelevar som har prøvd cannabis eller andre narkotiske stoff, eller som har vore rusa på alkohol i løpet av det siste året.

Kilde: Ungdata (2024)

Oppvekstprofil 2026 Bømlo

Signifikant fleire born enn landssnittet

Eksempel på kamuflerte tal?

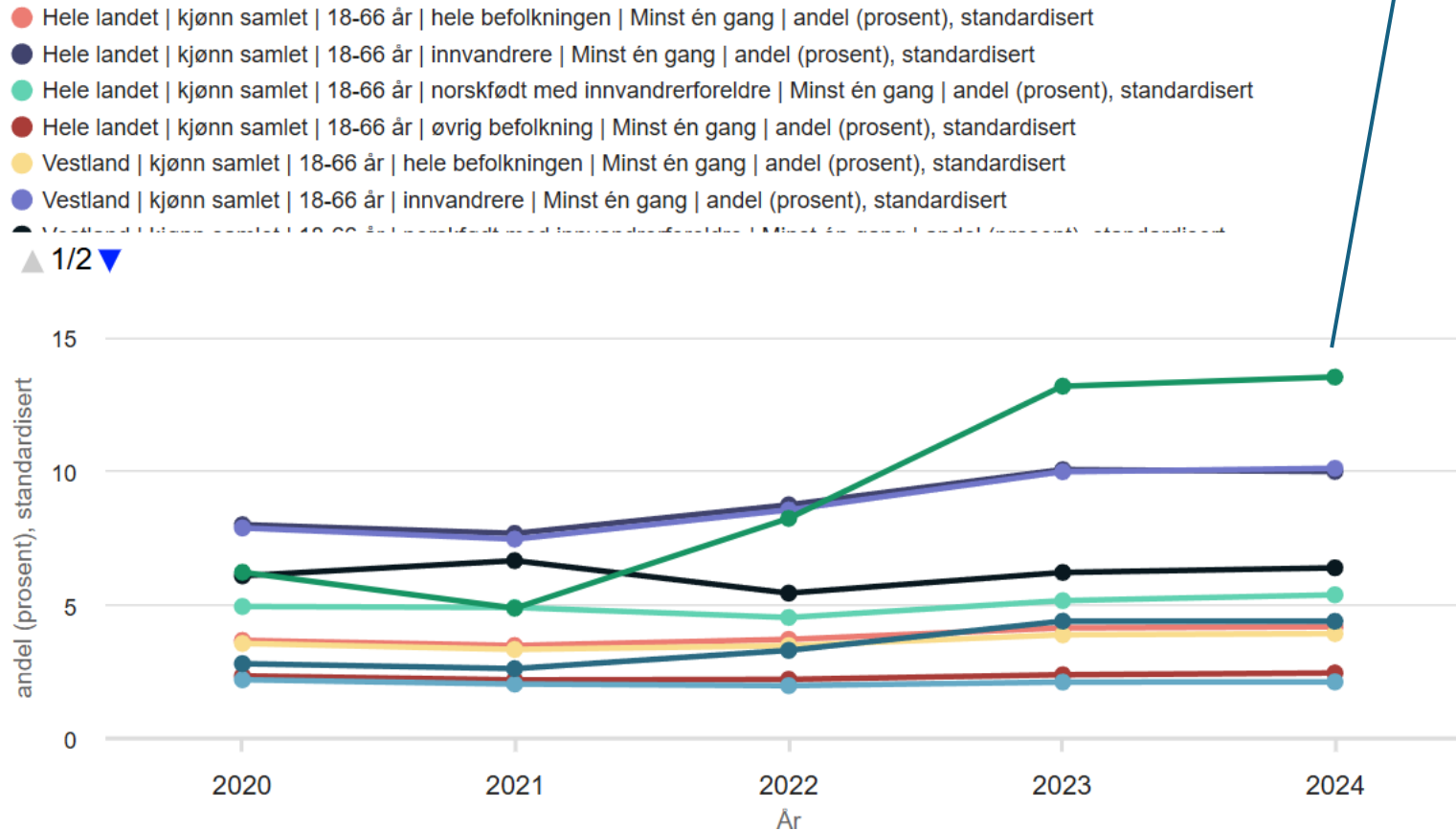
Kan ha samanheng

Diskrepans mellom psykiske diagnoser og psykiske plager

Tema	Indikator (klikkbare indikatornamn)	Kommune	Fylke	Noreg	Eining (*)	Oppvekstbarometer for Bømlo
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	22,6	20,3	19,8	prosent	
	2 Innvand. og norskf. med innv.foreldre	14,6	17,4	22,6	prosent	
	3 Barn i fam. m/vedvarande låg inntekt	7,2	8,4	10	prosent	
Levelkår	4 Barn i familiar som mottok sosialhjelp	5,8	4,5	6,6	prosent	
	5 Barn av einslege forsørgarar	11,7	14,6	16,3	prosent	
	6 Barn med barnevernstiltak, 0-17 år	3	3	3,2	prosent	
	7 Unge som står utanfor, 15-29 år	8,3	8,9	9,9	prosent (a,k)	
Barnehage og skule	8 Lågaste meistringsnivå i lesing, 5. tr.	34	28	27	prosent (k)	
	9 Lågaste meistringsnivå i rekning, 5. tr.	28	26	28	prosent (k)	
	10 Trivst på skulen, 7. trinn	78	84	85	prosent (k)	
	11 Blir mobba på skulen, 7. trinn	9,4	9,5	10	prosent (k)	
	12 Har skulket skulen, 2024	27	31	30	prosent (a,k)	
	13 Gjennomsnittleg grunnskulepoeng	40,7	42,5	42,3	poeng (k)	
	14 Gjennomføring i vdg. opplæring	84	82	82	prosent (k)	
	15 Fornøgd med treffstadar, 2024	61	51	54	prosent (a,k)	
Fritid og nærmiljø	16 Trygt i nærmiljøet, 2024	87	85	84	prosent (a,k)	
	17 Med i fritidsorganisasjon, 2024	55	61	59	prosent (a,k)	
	18 Einsemd, 2024	21	24	22	prosent (a,k)	
	19 Skjermtid over 4 timar, 2024	45	42	43	prosent (a,k)	
	20 Regelbrot, 2024	7,7	10	9,5	prosent (a,k)	
	21 Fornøgd med helse, 2024	61	63	66	prosent (a,k)	
Helse og helseattferd	22 Høg tilfredsheit med livet, 2024	43	47	50	prosent (a,k)	
	23 Psykiske plager, 2024	17	16	15	prosent (a,k)	
	24 Psykiske sympt./lidningar, 15-24 år	168	181	185	per 1000 (a,k)	
	25 Problem med søvn, 2024	34	33	30	prosent (a,k)	
	26 Trenar sjeldnare enn kvar veke, 17 år	37	27	29	prosent (k)	
	27 Overvekt og fedme, 17 år	25	21	21	prosent (k)	
	28 Reseptfrie smertestillande, 2024	24	21	20	prosent (a,k)	
	29 Alkohol, har vore berusa, 2024	8,6	12,2	13,8	prosent (a,k)	
	30 Har brukt cannabis, 2024	3,0	4,2	4,3	prosent (a,k)	

Eksempel på skjulte data

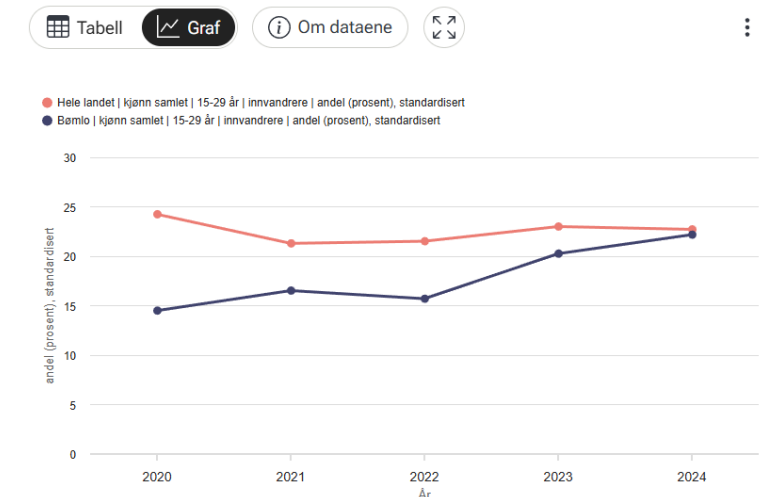
- Få barn i familiar som mottek sosialhjelp, MEN - Sosialhjelpsmottakarar etter innvandningsbakgrunn høg!
- Mange i arbeid, MEN - personar utanfor arbeid innvandrer 15-29 år stigande Bømlo

Utenfor arbeid, utdanning og opplæring, etter innvandningsbakgrunn

Personer som ikke er i arbeid, under utdanning eller i opplæring, totalt og etter innvandningsbakgrunn. Andelen presenteres i prosent av befolkningen. NEET (Not in Education, Employment, or Training) er en forkortelse som ofte brukes om personer som har falt utenfor. I denne statistikken er NEET avgrenset til personer som er verken sysselsatte, under utdanning eller deltakere på arbeidsmarkedstiltak.

Utenfor arbeid, utdanning og opplæring, etter innvandningsbakgrunn

Oppsummert oppvekstprofil

Styrke/ressurs

- Mange positive faktorar!
- Mange barn alder 0-17 år samanlikna med landssnittet!
- Få barn i familiar med låginntekt, få med einslege forsørgarar, få unge som står utanfor. Mange fullfører vgs. Unge opplever miljø trygt, det er færre som skulkar og har regelbrot

Utfordring

- Trivsel i skule låg 7.trinn og 10.trinn
- Låge grunnskulepoeng og meistringsnivå lesing 5.trinn
- Unge ikkje nøgd med helsa og har låg tilfredsheit med livet
- Unge 17 år trenar sjeldan og har høg grad av overvekt, og lite med i fritidsorganisasjon
- I tillegg: mange oppgjer problem med søvn, høg bruk reseptfrie midlar, psykiske plager og bruker noko meir skjerm enn landssnittet.

Forslag til tiltak

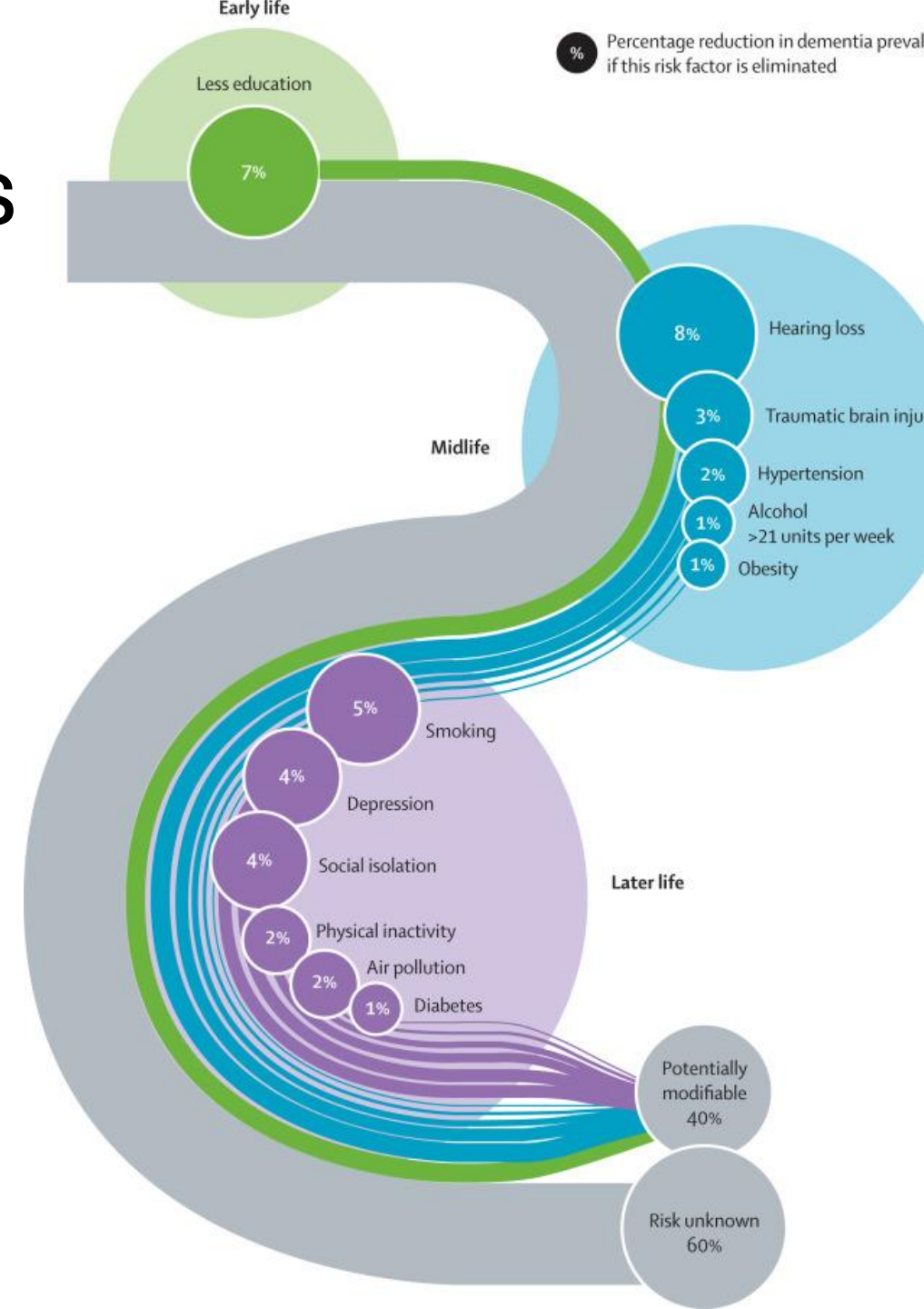
- Robust og tilgjengelig helsesjukepleier og utekontakteneste (innspel ifm Ungdata)
- Haldningsskapande arbeid i skule for trygge relasjonar (innspel ifm Ungdata)
- Oppretthalde Trivselsleiarar (innspel ifm Ungdata)
- Meir uteundervisning (innspel ifm Ungdata)
- Oppretthalde og legge til rette for fritidstilbod og aktivitetar for barn og unge
- Stønadsordning for fritidstilbod
- Aktiv skule
- Vidare arbeid med #ordetfanger

Rein Aug 2013

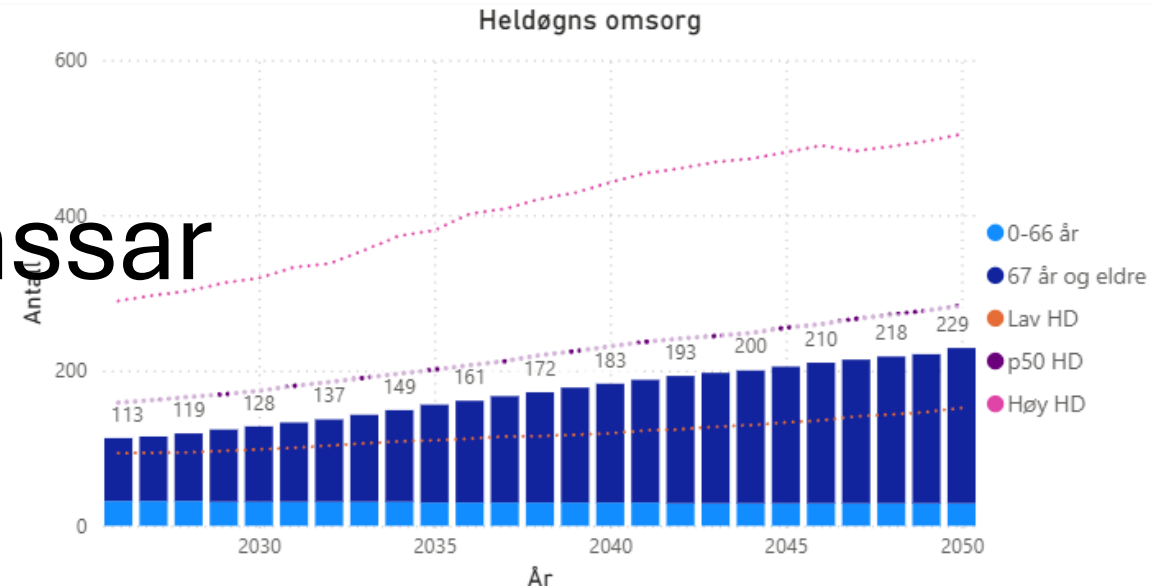
Folkehelseerapport - Demens

- Risikoen for å få demens for kvar enkelt går ned, men antal med demens aukar fordi det blir mange fleire eldre.
- Demens påvirker evne til å klare seg sjølv i kvardagen og gjer kortare levetid
- Ca 110 000 lever med demens i Noreg i dag (ca 2 %)
- Talet på dei med demens er venta dobla innan 2050
- Studie: tar 16 år å få diagnose
- 70% av dei med demens bur heime
- 80% av dei i institusjon har demens
- **Det er anslått at 40% av demens kunne vore forebyggt!**
- Beskyttande faktorer
 - Fysisk aktivitet, ikkje-røyk, begrense alkohol, god kontroll blodtrykk, sosial aktivitet, høg utdanning, god høyrsel, normalvekt.

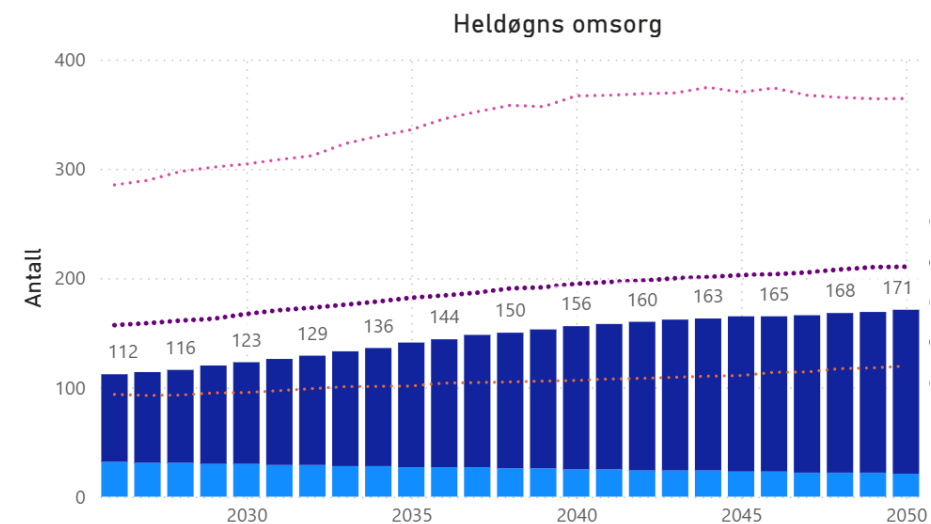

Behov for institusjonsplassar

- Dersom eldre skulle bli friskare, vil det kunne motvirke noko av aldringsbyrda for samfunnet.
 - Eks. Forlenging av arbeidsdeltaking
 - Eks. sosiale møtestadar

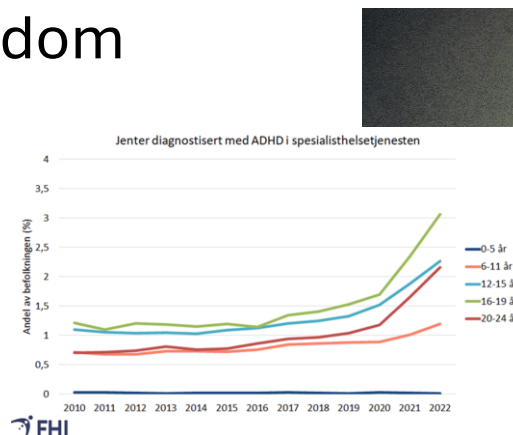
Figur 2 Heildøgnsbehov til 2050 dersom ingen endring i aldring. Ein ser at for alder 0-66 år er det forventa stabilt antal personar med behov for heildøgns omsorg. For personar 67 og eldre forventar ein auke frå 81 personar i Bømlo i 2026 til 200 personar i 2050. Det er ei auke på 120 personar frå i dag.

Figur 4 Heildøgnsbehov til 2050 med forutsetjing at vi blir eitt år friskare ilt 10 år. For personar 67 og eldre vil ein forventa auke frå 80 i dag til 150 personar med heildøgns behov i 2050. Også for yngre aldersgrupper er behovet estimert lågare dersom mein får ei friskare befolkning Frå 32 – 21 brukarar. Færre vil ha behov for heilføgnsomsorg enn om aldring er konstant.

Folkehelseerapport – Psykisk helse barn og unge

- Psykiske plager vanlig blant ungdom
- Ca 13 % under 18 år oppfyller kriterier
- Auke i diagnoser siste 10 år (betydelig)
- Tidlig forebygging viktig.
- Aktuelle årsaker: Einsemd, skulestress og søvn. I tillegg skuletrivsel, sosiale medier og skjermbruk, mobbing, seksuell trakassering, pandemi
- Barnehage og skule største forebyggande arena i ein kommune.

Samla innspel fokusområder

Generelt – Tiltak som når heile befolkninga (universelle tiltak) gjer ofte større samla folkehelseeffekt enn tiltak retta mot avgrensa høgrisikogrupper eller spesifikke diagnosar. Samtidig vil slike tiltak ikkje nødvendigvis alltid treffe best dei som har størst behov.

- Møteplassar.
 - For yngre = tilflyttarstrategi, helseforebyggande, auker trivsel
 - Fore eldre = helseforebyggande
- Forebygge fråfall frå skule og arbeid (Prosjekt skulefråver/skulenærver)
- Antimobbeprogram / trivselsprogram i skule
- Arbeidsgruppe Ungdata eksisterer – utvide innsats
- Auke deltaking fritidsorganisasjon – Tilgong/deltaking i fritidstilbod heng saman med trivsel og sannsyn for å bli/flytte heim
- Auka forebygging eldre (utsette behov for helse- og omsorgstenester)
- Helsestasjon for eldre eller seniorsenter. Evt med helsepersonell enkelte dagar (Fysio/ergo, Lege mm)
- Legge til rette for eldre i arbeid! - Kan styrke kognisjon, sosial helse , auke sjølvstende og redusere tid før hjelpebehov
- Kontinuerlig fokus i planarbeid med tilgjenge til friområder
- Frisklivsentral – forebygging og behandling overvekt. Kostrådgeving. (Obs tarmkreft assosiert med kosthold)
- Bli solsmart kommune
- Vidare arbeid med #ordetfanger
- Robust og tilgjengelig helsesjukepleier og utekontaktteneste (innspel ifm Ungdata)
- Haldningsskapande arbeid i skule for trygge relasjonar (innspel ifm Ungdata)
- Oppretthalde Trivselsleiarar (innspel ifm Ungdata)
- Meir uteundervisning (innspel ifm Ungdata)
- Oppretthalde og legge til rette for fritidstilbod og aktivitetar for barn og unge
- Stønadsordning for fritidstilbod
- Aktiv skule
- Folkehelsestrategi